

PorteFolly

Nieuwsbrief van de DonderbergGroep - nr 52 - zomer 2022

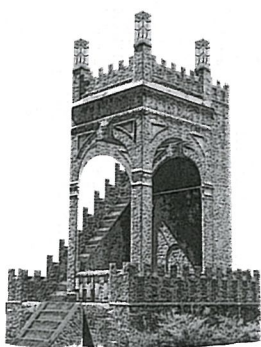

Inhoud

3. Rzwalk-Xitcha, een miniatuurdorp in een Belgisch kasteelpark
6. Koepel van Aelst in Oudewater
8. De restauratie van de Tombe van Nellesteijn op de Donderberg in Leersum
9. Het fenomeen Donderberg
10. Oude en nieuwe vondsten in Normandië en Bretagne
15. Proost! Boekbespreking Aangenaam Verpoozen
16. Cementrustiek in Overmere, Huis Everaert
18. In memoriam Pieter van den Boogaart
19. Boekbespreking Voor de Gek! Follies in Nederland
20. Hernieuwde aandacht voor de folly
22. Excursie naar kloosterdorp Steyl, 29 augustus 2021
23. De ontdekking van de interieurfolly
25. In memoriam Sandra van Berkum
26. 'The Idol of Brock', een uitstap naar Broek in Waterland
27. Tuinkoepels. Een Nederlands verschijnsel
28. FollyArt Norg 2022

Vaste rubrieken

2. Van de redactie
6. Van het bestuur

De restauratie van de Tombe van Nellesteijn op de Donderberg in Leersum

Theo Kralt

De Tombe van bovenaf

De Tombe van Nellesteijn werd in 1818 gebouwd door Jan David Zocher jr. (Haarlem, 1791 – Haarlem, 1870). Hij zou bekend worden als Nederlands architect, stedenbouwkundige en landschapsarchitect. Zijn vader, die de opdracht had gekregen om de tuinen van paleis Soestdijk aan te leggen, was net overleden. Zocher jr. was nog niet zo lang terug uit Parijs en Rome, waar hij in opdracht van koning Lodewijk Napoleon (koning van 1806-1810) bouwkunde had gestudeerd.

De Tombe van Nellesteijn is gebouwd in de stijl van het Franse neoclassicisme. Inspiratie werd in die tijd vooral gezocht in de klassieke oudheid. De Tombe van Nellesteijn zou een combinatie worden van een tuinsieraad, een belvédère en een mausoleum. Opdrachtgever was Cornelis van Nellesteijn (1759-1832). Zocher ontwierp op de top van de Donderberg een grafkelder, aan het eind van een kunstmatig dal. Daarop werd een uitzichttoren gebouwd, op de vier hoeken bekroond door acroteria van gevleugelde zandlopers, symbool van de vluchtigheid van het leven. In de grafkelder zouden in de volgende eeuw twaalf leden van de familie Van Nellesteijn bijgezet worden. In 1906 werd het monument met twintig hectare omliggende grond bij testament aan de gemeente Leersum nagelaten. Na de laatste bijzetting in 1917 werd de grafkelder dichtgemetseld. Tijdgenoten zoals de dichter Hendrik Tollens (1780-1856) uitten zich soms kritisch over de Tombe. In een gedicht van 164 regels gewijd aan de Tombe van Nellesteijn beschrijft de dichter hoe hij door een heerlijk landschap wandelt naar Nellesteijns gemetseld graf op de Donderberg om van ver reeds aan te wijzen wat hoogmoed inhoudt en aan de andere kant van de heuvel de hutten van stro en klei van de arme bevolking van Leersum te ziet.

Vaststaat dat het hier gaat om een rijksmonument uniek in Nederland en Europa, gebouwd in empire stijl op basis van het zuivere neoclassicistische ontwerp van Zocher en diens originele landschappelijke inpassing en de samenhang met het landgoed Broekhuizen.

Duidelijk is dat het een rijksmonument van grote waarde is, dat behouden moet blijven. In het bijzonder het muur-, steen- en pleisterwerk van de Tombe dienen gerestaureerd te worden.

Om deze reden werd op 2 juli 2020 de Stichting Behoud Tombe van Nellesteijn opgericht. Het doel van de stichting is het behoud en herstel van de Tombe, het herstel van de historische zichtas met Broekhuizen en het werven van de fondsen hiervoor. Het bestuur van de stichting heeft hiervoor een beleidsplan ontwikkeld en is hiermee aan de slag gegaan. De eerste doelstelling kreeg hierbij prioriteit. De totale kosten van de restauratie worden geraamd op € 165.652. Op grond van een aanvraag van de stichting honoreerde de Provincie Utrecht deze op 10 mei 2021 met het toekennen van een subsidie Erfgoedparel van 60 % = € 99.391. Inmiddels kan het bestuur berichten dat in oktober 2021 de fondsenwerving door middel van belangrijke toezeggingen van vooraanstaande culturele fondsen succesvol kon worden afgerond. Samen met de eigenaar, de gemeente Utrechtse Heuvelrug, wordt nu bekeken hoe de restauratie het beste kan worden aangepakt. Het is de bedoeling dat deze in 2022 zal worden uitgevoerd. Door de enorme valwind die Leersum op 18 juni 2021 trof, werd ook de directe omgeving van de Tombe hard getroffen. Vele bomen en houtopstanden gingen om. Een aantal hiervan beschadigde ook het hek van het voor de Tombe gelegen graf. Een werkgroep, bestaande uit Staatsbosbeheer, de Gemeente Utrechtse Heuvelrug en de Stichting Behoud Tombe van Nellesteijn, bekijkt op dit moment hoe het beste kan worden omgegaan met het herstel van het direct omliggende gebied en de zichtas naar Broekhuizen.

Theo Kralt is voorzitter bestuur Stichting Behoud Tombe van Nellesteijn.

www.stichtingbehoudtombevannellesteijn.nl

De schade door de valwind van 2021

Vrij zicht op de Tombe sinds juni 2021 (foto Maarten Wilming)